

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังประถมศึกษา มุ่งให้นักเรียนมีความรู้ ทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้แต่ละคนเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ดังนั้นเยาวชนทุกคนจึงควรได้รับการศึกษาอย่างน้อยในระดับนี้ แต่จากข้อเท็จจริงที่ผ่านมามีปรากฏว่า เด็กนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังมีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับมัศึกษาน้อยกว่าที่ควร นั่นคือ น้อยกว่าเป้าหมายที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเอาไว้ รัฐบาลได้พยายามรณรงค์ให้เยาวชนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาให้มีปริมาณสูงขึ้น โดยการตั้งเป้าหมายของการรับไว้เป็นรายปี แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ ถึงสรุปผลการพัฒนาการศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529) กล่าวคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปี พ.ศ. 2525 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,173,134 คน แยกเป็นนักเรียนในภาครัฐ 991,832 คน ภาคเอกชน 181,302 คน และเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 1,308,303 คน ในปี พ.ศ. 2529 โดยแยกเป็นภาครัฐ 1,154,260 คน ภาคเอกชน 154,090 คน ในช่วงแผนนี้มีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี แต่เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักเรียนกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปรากฏว่า จำนวนนักเรียนต่ำกว่าเป้าหมายทุกปี โดยในปี 2529 มีนักเรียนต่ำกว่าเป้าหมายถึง 187,240 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.52

ตัวเลขตามสรุปผลการพัฒนาการศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 5 นั้น เป็นจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาในทุกสังกัดรวมทั้งทั่วประเทศ แต่เมื่อพิจารณาการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในปีการศึกษา 2531 จากการศึกษาให้สัมภาษณ์ของอธิบดีกรมสามัญศึกษา (ไทยรัฐ, 3 มิถุนายน 2531) พบว่า มีนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสิ้น 1,005,436 คน เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จำนวน 374,999 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30 ซึ่งนับเป็นอัตราการเรียนต่อที่น้อยลง
 ไปอีก ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนชนบทยังขาดความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา จาก
 การวิจัยของ ถวิล มาตรฐาน (2530) พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ทำให้เยาวชนใน
 ชนบทขาดโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ ความต้องการของ
 บิดามารดาหรือผู้ปกครอง และการที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่ต้องการให้บุตรหลาน
 เรียนต่อ นั้น จากการวิจัยประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษา (คณะกรรมการการศึกษา
 แห่งชาติ, 2530) พบว่า มีสาเหตุสำคัญเนื่องจากผู้ปกครองเด็กมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ
 และการส่งบุตรหลานให้เรียนต่อสูงขึ้นไปอีก จะทำให้ต้องใช้เงินทองค่อนข้างสูง และ
 และไม่คุ้มค่าเท่ากับการให้ออกจากโรงเรียนมาทำงานทำหลังจากจบชั้นประถมศึกษา
 แล้ว นอกจากนี้ยังมีเหตุผลและองค์ประกอบอื่นที่ทำให้เด็กขาดโอกาสเข้ารับการ
 ศึกษา เช่น ต้องการให้บุตรหลานออกมาช่วยงานบ้าน การเดินทางมาโรงเรียน
 ไม่สะดวก เนื่องจากบ้านและโรงเรียนอยู่ไกลกัน เป็นต้น

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว โรงเรียนมัธยมศึกษาได้พยายามรณรงค์
 ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแนะนำให้เด็กและผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการศึกษา
 จัดหนังสือให้ยืมเรียน จัดที่พักในโรงเรียน การให้ทุนการศึกษา เป็นต้น ในส่วนของ
 กรมสามัญศึกษา ก็ได้พยายามอย่างยิ่งที่จะปรับปรุงโรงเรียนเพื่อให้มีคุณภาพทัดเทียมกัน
 โดยการจัดสรรงบประมาณให้ในโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อ
 พัฒนาชนบท (มพช.) โครงการโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นต้น แต่ก็มีปรากฏว่า ผู้ปกครอง
 ก็ยังไม่ส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนตามเป้าหมายที่วางไว้

รัฐบาลได้มองเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และ
 ต้องการให้เยาวชนได้รับความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา จึงได้กำหนด
 วัตถุประสงค์ในการพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งปรากฏในแผนพัฒนาการ
 ศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529) ดังนี้

1. เพื่อขยายการศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาในระดับนี้มากขึ้น โดยเน้นให้มีการกระจายโอกาสในการเข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไปยังพื้นที่ที่ยังมีโอกาสเป็นพิเศษ เพื่อลดความแตกต่างในเรื่องโอกาสทางการศึกษาระหว่างพื้นที่และระหว่างเด็กที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน
2. เพื่อเสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษา โดยการปรับปรุงมาตรฐานและคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้นและทัดเทียมกัน
3. เพื่อให้การจัดการมัธยมศึกษาส่งเสริมการประกอบอาชีพ

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จึงได้ทำโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยทดลองดำเนินการในเขตพื้นที่ชนบทยากจนใน 38 จังหวัด จำนวน 235 โรงเรียน และได้ขยายโรงเรียนเป้าหมายที่จะดำเนินการออกไปอีกจนถึงปี 2534 รวมจำนวนโรงเรียนเป้าหมายทั้งสิ้น 718 โรงเรียน (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2531) ผลการประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน (กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา, 2531) พบว่า อัตราการเรียนต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2530 เป็นร้อยละ 25.1 สูงกว่าปีการศึกษา 2528 และ 2529 ซึ่งมีอัตราร้อยละ 21.1 และ 18.8 ตามลำดับ จะเห็นว่าอัตราการเรียนต่อของนักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาสูงกว่าเมื่อโรงเรียนยังไม่เข้าโครงการ แต่ก็ยังเป็นอัตราการเรียนต่อที่ต่ำอยู่มาก ทั้ง ๆ ที่ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนไม่ต้องเสียค่าบำรุงการศึกษา ไม่ต้องเสียค่าหนังสือเรียน อีกทั้งการจัดเวลาเรียนก็ยังเน้นการสนับสนุนการประกอบอาชีพของผู้ปกครองอีกด้วย ซึ่งแสดงว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองหรือชุมชน ซึ่งในเรื่องนี้ เกียรติวรกรณ อมาตยกุล (2530) ได้กล่าวไว้ว่า ในการจัดการศึกษานั้น จะต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเพื่อให้ชุมชนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้

เนื่องจากในปีการศึกษา 2534 กรมสามัญได้จัดให้โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชุมพร เข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนทั้งสิ้น 8 โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนมาบอมฤตวิทยา
2. โรงเรียนทุ่งคาพิทยาคาร
3. โรงเรียนปากน้ำชุมพรวิทยา
4. โรงเรียนคานส์วิทยา
5. โรงเรียนนาสักรีวิทยา
6. โรงเรียนทุ่งตะโกวิทยา
7. โรงเรียนปากน้ำหลังสวนวิทยา
8. โรงเรียนชลธารวิทยา

โรงเรียนมัธยมศึกษาดังกล่าว เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในระดับตำบล ยกเว้นโรงเรียนทุ่งตะโกวิทยา เป็นโรงเรียนในระดับกิ่งอำเภอ จากข้อมูลแผนพัฒนาการมัธยมศึกษาระดับจังหวัดชุมพร พ.ศ. 2530 - 2534 (กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร, 2529) พบว่า มีนักเรียนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมัศึกษาคังกล่าวมาเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพียง 29% ซึ่งเป็นอัตราการเรียนต่อที่ต่ำมาก

จากสภาพปัญหาและข้อมูลข้างต้น ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาถึงความต้องการของผู้ปกครองที่จะได้รับบริการจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จะทำโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของจังหวัดชุมพร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้ โดยศึกษาถึงความต้องการของผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามมาตรการของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดชุมพร เกี่ยวกับการรับบริการจากโรงเรียนมัธยมศึกษาตามมาตรการของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงความต้องการของผู้ปกครองที่มีบุตรหลาน เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการของ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่จะเข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ของจังหวัดชุมพร

2. ในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาถึงความต้องการของผู้ปกครองที่จะรับบริการ จากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จะเข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในปีการศึกษา 2534 ตามมาตรการของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

2.1 การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง

2.1.1 การยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา

2.1.2 การจัดหาหนังสือให้ยืมเรียน

2.1.3 การส่งเสริมการจัดที่พักในโรงเรียน

2.1.4 การจัดรถรับส่ง

2.1.5 การจัดการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียน

2.1.6 การจัดหน่วยเรียน

2.1.7 การลดค่าใช้จ่ายค่านอื่น ๆ

2.2 การส่งเสริมให้นักเรียนช่วยตนเองและครอบครัว

2.2.1 การจัดกิจกรรมการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนช่วยตนเองในด้านอาหารและน้ำ

2.2.2 การจัดกิจกรรมการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนช่วยตนเองในด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องมือเครื่องใช้

2.2.3 การจัดกิจกรรมการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนช่วยตนเองในด้านการพัฒนาบ้าน

2.2.4 การจัดกิจกรรมการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนช่วยตนเองในด้านป้องกันโรคภัยและการใช้สมุนไพร

2.3 การส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน

2.3.1 การส่งเสริมการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น

2.3.2 การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิธีสอน

2.4 การส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

2.4.1 การส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

2.4.2 การส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม

2.4.3 การส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตย

2.4.4 การส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาการกีฬา นันทนาการ

และพละนามัย

2.4.5 การส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาศาสนาและศีลธรรม

2.4.6 การส่งเสริมการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม

ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม

2.4.7 การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

2.4.8 ส่งเสริมการใช้อาคาร สถานที่ และอุปกรณ์ของ

โรงเรียน

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษากับประชากรในพื้นที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จะเข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดชุมพรเพียง 7 โรงเรียนเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากประชากรที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมาบอมฤตวิทยาได้รับความเสียหายจากวาตภัย (พายุเกย์) จึงไม่สามารถศึกษากับประชากรในกลุ่มนี้ได้

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปประกอบการพิจารณาวางแผนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง

2. ได้ข้อมูลที่น่าสนใจไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครองเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

ความต้องการของผู้ปกครอง หมายถึง ความประสงค์ของผู้ปกครองที่จะได้รับบริการจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จะเข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาตามมาตรการของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของจังหวัดชุมพร

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง โครงการในการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมสามัญศึกษามติคณะรัฐมนตรี โดยใช้แนวทางการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจากระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยวิธีการไม่บังคับ เพื่อให้เยาวชนในวัยเรียนได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้มากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างประชากร

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2532 ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่จะเข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 1,990 คน

1.2 ตัวอย่างประชากร

การเลือกตัวอย่างประชากรดำเนินการดังต่อไปนี้

1.2.1 กำหนดประชากรเป็น 7 กลุ่ม ตามเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.2.2 ใช้ตัวอย่างประชากรร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด (ประกอบ กรรณสูต, 2530) ได้ตัวอย่างประชากรจำนวน 199 คน

1.2.3 คำนวณหาตัวอย่างประชากรจากประชากรแต่ละกลุ่ม โดยวิธีการเทียบสัดส่วนจากจำนวนประชากรแต่ละกลุ่ม

1.2.4 สุ่มตัวอย่างประชากรจากประชากรแต่ละกลุ่มตามเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละโรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้รับการสัมภาษณ์เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการตามมาตรการของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

- 1) ศึกษาเอกสารและตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิดและสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- 2) หากความตรงตามเนื้อหาโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ตรวจสอบข้อความในแบบสัมภาษณ์ในคำนครอบคลุมเนื้อหาตลอดจนการใช้ภาษา
- 3) นำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปใช้กับตัวอย่างประชากร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ของแต่ละกลุ่มและได้ผ่านการอบรมชี้แจงจากผู้วิจัยแล้วทั้ง 7 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ หาการอยละ และเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย

5. การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและขอเสนอแนะ